

ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ
ตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัย
Problems of Determination for Compensation on
Non-Pecuniary Damages in Thai Product Liability Law

ธีรจรรยา บวรนนท์กุล

Theeratchara Borwornnuntakul

นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายธุรกิจ คณะนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Theeratchara.bo@gmail.com

(Received: 19 October 2020 Revised: 5 November 2020 Accepted: 15 December 2020)

บทคัดย่อ

ประเทศไทยได้มีการนำกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (Product liability) มาใช้โดยการตราออกเป็นพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ทั้งนี้มีเจตนารมณ์เพื่อให้การคุ้มครองประชาชนจากการนำสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไปใช้ ซึ่งอาจก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย จิตใจ หรือทรัพย์สินของผู้บริโภคหรือบุคคลอื่นได้ รวมทั้งมีการนำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict liability) มาใช้ อีกทั้งมีการกำหนดให้ผู้ต้องเสียหายสามารถได้รับค่าชดเชยต่าง ๆ เพื่อความเสียหายที่เหมาะสมต่อไป โดยไม่รวมถึงความเสียหายต่อตัวสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั่นเอง ค่าเสียหายที่ได้รับความคุ้มครองจึงเป็นทั้งค่าเสียหายที่แท้จริง ค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจและค่าเสียหายเชิงลงโทษ อย่างไรก็ตาม ประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นและควรได้รับการพิจารณา ได้แก่ ปัญหาความไม่ครอบคลุมในความเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัย นอกจากนี้ในการกำหนดค่าเสียหาย กฎหมายให้อำนาจศาลในการสงวนสิทธิที่จะแก้ไขคำพิพากษาหรือคำสั่งศาลให้ครอบคลุมความเสียหายที่แท้จริงในอนาคตที่อาจเกิดต่อเนื่องมากขึ้นได้ แต่ก็ยังจำกัดและไม่ครอบคลุมความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อชีวิตหรือเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นกับทรัพย์สิน หรือความเสียหายต่อจิตใจ

183

วารสารสังคมศาสตร์และการ

ที่ไม่ได้มีฐานที่มาจากความเสียหายทางร่างกาย ปัญหาการพิสูจน์ค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ ตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในสินค้าไม่ปลอดภัยของไทยที่ปัจจุบันการกำหนดค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจของไทย ยังไม่มีหลักเกณฑ์ในการกำหนดที่ชัดเจน ปัญหาเหล่านี้เป็นประเด็นที่ต้องแสวงหาคำตอบ เพื่อให้มีความชัดเจนและเป็นธรรมทั้งต่อผู้ประกอบการและผู้เสียหาย

คำสำคัญ : กฎหมายว่าด้วยความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ การกำหนดค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ

Abstract

Thailand has adopted the product liability law by enacting as of to be The Liability for Damages arising from Unsafe Goods, Act B.E. 2551 (2008). Such law also has contained a strict liability and is required for the victims to receive compensation for any reasonable damage, pecuniary damage/non-pecuniary damage and punitive damage, but not including damage to the unsafe goods themselves. Therefore, the damages are covered as both real economic damages and non-pecuniary damages and punitive damages. However, the legal loophole that arise and should be considered include the legal problems of non-coverage of stand-alone non-pecuniary damage under such law. In addition, in determining the damages, the relevant consumer protection procedural law has legal provisions allow the court reserve the right to amend a judgment or court order to cover any potential future damages that may be more intermittent. Be that as it may, it is not covering life damages or damages to property or emotional distress damage that is not based on physical damage obviously. Apart from this, there are indispensable problems of how to prove for the existing non-pecuniary damage including the

problem of assessment on determination for the non-pecuniary damages respectively.

Currently, the determination for the non-pecuniary damages according to Thai Product liability law on liability for the unsafe goods are remain no clear guidelines for determining. These legal problems are issues that require answers to be clear and fair to both the entrepreneur as well as the victim. Recommends for this study are to guarantee the right to compensate an independent non-pecuniary damage, determine the conditions for assess the non-pecuniary damage in Thai Product liability law or pass the Supreme court Declaration including extend or improve to reserve the right in the judicial judgement in Thai Consumer Procedure law.

Keywords : Product liability law/Non-pecuniary damage/Assessment on determination for the non-pecuniary damages

บทนำ

ประเทศไทยได้มีการนำกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (Product liability) มาใช้โดยการตราออกเป็นพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ทั้งนี้มีเจตนารมณ์เพื่อให้การคุ้มครองประชาชนจากการนำสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไปใช้ ซึ่งอาจก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย จิตใจ หรือทรัพย์สินของผู้บริโภคหรือบุคคลอื่นได้ รวมทั้งมีการนำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict liability) มาใช้ อีกทั้งมีการกำหนดให้ผู้ต้องเสียหายสามารถได้รับค่าชดเชยต่าง ๆ เพื่อความเสียหายที่เหมาะสมต่อไป¹ ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย จิตใจ หรือทรัพย์สิน โดยไม่รวมถึงความเสียหายต่อตัวสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั่นเอง² ดังนั้น ค่าเสียหายที่ได้รับความคุ้มครองตาม

¹หมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติ

²มาตรา 4 พ.ร.บ. ความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551

พระราชบัญญัติ³นี้จึงเป็นทั้งค่าเสียหายที่แท้จริง ค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ³ และค่าเสียหายเชิงลงโทษ นอกจากนี้ กฎหมายฉบับนี้เป็นกฎหมายเฉพาะฉบับแรกที่บัญญัติค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจไว้และใช้ถ้อยคำชัดเจนในบทนิยาม “ความเสียหายต่อจิตใจ”⁴ และผู้ได้รับความเสียหายพิสูจน์เพียงว่าตนได้รับความเสียหายจากสินค้านั้น อย่างไรก็ตาม แม้มีการกำหนดนิยามอย่างชัดเจน แต่ก็ยังมีหลักเกณฑ์ในการพิสูจน์และกำหนดค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจไว้เช่นกัน จากข้อเท็จจริงดังกล่าวนำไปสู่การมีประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นดังต่อไปนี้

ปัญหาความไม่ครอบคลุมของความเสียหายต่อจิตใจที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

1) ปัญหาว่าความเสียหายต่อจิตใจรวมอยู่ในคำว่าความเสียหายต่อสุขภาพหรือไม่

จากการศึกษาพบว่า ในกลุ่มกฎหมายว่าด้วยสุขภาพ จะมีการบัญญัติกฎหมายให้ความเสียหายต่อสุขภาพผนวก รวมทั้งสุขภาพทางร่างกายและสุขภาพทางจิตใจ ไม่ว่าระดับนานาชาติ อันได้แก่ ธรรมนูญขององค์การอนามัยโลก⁵ (WHO : World Health Organization) หรือในกฎหมายสุขภาพแห่งชาติ คือ พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550⁶ รวมทั้งการให้ความหมายตามพจนานุกรม⁷

³เช่น ค่าเสียหายจากความเจ็บปวดและทุกข์ทรมาน (Pain and suffering) ค่าเสียหายจากการใช้ชีวิตยากลำบาก (Inconvenience) ค่าความเสียหายจากความบาดเจ็บทางจิต (Emotional Distress) ในบัญญัติมาตรา 11(1) พ.ร.บ. ความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551

⁴มาตรา 4 พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551

⁵ให้ความหมายของสุขภาพไว้ว่า “สุขภาพ หมายถึง สภาวะแห่งความสมบูรณ์ของร่างกายและจิตใจ รวมถึงการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข รวมถึงการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมด้วยดี และมีได้หมายความเฉพาะเพียงแต่การปราศจากโรคและทุพพลภาพเท่านั้น”

⁶พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 มาตรา 3 ได้ให้ความหมายของคำว่า “สุขภาพ” ว่า “สุขภาพ” หมายความว่า ภาวะของมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางกาย ทางจิต ทางปัญญา และทางสังคม เชื่อมโยงกันเป็นองค์รวมอย่างสมดุล

⁷พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546 หน้า 1201) ได้ให้ความหมายของ “สุขภาพ” ไว้ว่า “ความสุข ปราศจากโรค, ความสบาย”

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มีการกำหนดนิยามความหมายของคำว่า ความเสียหายออกชัดเจนว่ามีทั้งความเสียหายต่อสุขภาพแยกออกจากความเสียหายต่อจิตใจ⁹ และยังมีคำนิยามของคำว่า ความเสียหายต่อจิตใจ ไว้โดยเฉพาะ⁹ นอกจากนี้ ยังมีมาตรา 11 (1) กำหนดวิธีการในการกำหนดค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ ไว้โดยเฉพาะ จึงเห็นได้ว่า เจตนารมณ์ของกฎหมายประสงค์จะให้แยกความเสียหายประเภทความเสียหายต่อจิตใจออกจากความเสียหายประเภทอื่น เพื่อไม่ต้องการให้มีปัญหาในการตีความ ดังนั้น หากกฎหมายประสงค์ที่จะให้ผนวกรวมความหมายของร่างกายและจิตใจเข้าในความหมายของคำว่าสุขภาพให้ความหมายสุขภาพรวมถึงทั้งสุขภาพทางร่างกาย และสุขภาพทางจิตใจ คงไม่ต้องจำแนกออกอย่างชัดเจน เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในการตีความดังเช่นในกฎหมายลักษณะละเมิด¹⁰

นอกจากนี้เมื่อพิจารณากฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคอื่น ๆ เช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2562) รวมทั้งกฎหมายวิธีสบัญญัติที่เกี่ยวข้อง คือ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มีการบัญญัติถึงความเสียหายทางร่างกาย และความเสียหายต่อจิตใจแยกออกจากกันและเป็นไปทิศทางเดียวกัน โดยในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2562 ได้บัญญัติถึงเรื่อง “สินค้าปลอดภัย” ในพระราชบัญญัติคุ้มครอง

⁹ในพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ระบุในมาตรา 4 ว่า

“ความเสียหาย” หมายความว่า ความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไม่ว่าจะเป็นความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย จิตใจ หรือทรัพย์สิน ทั้งนี้ ไม่รวมถึงความเสียหายต่อตัวสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้น

⁹มาตรา 4

“ความเสียหายต่อจิตใจ” หมายความว่า ความเจ็บปวด ความทุกข์ทรมาน ความหวาดกลัว ความวิตกกังวล ความเศร้าโศกเสียใจ ความอับอาย หรือความเสียหายต่อจิตใจอย่างอื่นที่มีลักษณะทำนองเดียวกัน

¹⁰ป.พ.พ. มาตรา 446

ผู้บริโภค (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 มาตรา 29/1¹¹ รวมทั้ง มาตรา 29/6¹² การคุ้มครองผู้บริโภคในด้านความปลอดภัย ดังนั้น ความเสียหายต่อจิตใจจึงไม่รวมอยู่ในคำว่า ความเสียหายต่อสุขภาพ

ปัญหาความไม่ครอบคลุมของความเสียหายต่อจิตใจตามกฎหมายความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของไทย

เมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 จะเห็นได้ว่า มีเจตนารมณ์ในการให้ความคุ้มครองความเสียหายประเภทความเสียหายต่อจิตใจ หากแต่ในการที่ศาลจะกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายต่อจิตใจนั้นจะต้องเป็นผลเนื่องมาจากความเสียหายต่อร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยของผู้เสียหายเท่านั้น¹³

ดังนั้น หากเป็นความเสียหายต่อจิตใจที่มีได้เป็นผลเนื่องมาจากร่างกาย สุขภาพ อนามัย จึงไม่ได้รับความคุ้มครอง กล่าวคือ จะต้องเป็นความเสียหายที่มีลักษณะของการได้รับบาดเจ็บหรือทำให้เกิดบาดแผลทางร่างกายหรือความเสียหายทางร่างกาย

¹¹มาตรา 29/1 ในส่วนนี้ เว้นแต่ข้อความจะแสดงให้เห็นเป็นอย่างอื่น

“สินค้าที่เป็นอันตราย” หมายความว่า สินค้าที่ก่อหรืออาจก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย จิตใจ หรือทรัพย์สิน ทั้งนี้ ไม่รวมถึงสินค้าที่มีกฎหมายอื่นบัญญัติเรื่องนั้นไว้โดยเฉพาะแล้ว

“บริการที่เป็นอันตราย” หมายความว่า บริการที่ก่อหรืออาจก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย จิตใจ หรือทรัพย์สิน ทั้งนี้ ไม่รวมถึงบริการที่มีกฎหมายอื่นบัญญัติเรื่องนั้นไว้โดยเฉพาะแล้ว

¹²มาตรา 29/6 ในกรณีที่ผู้ประกอบการเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการซึ่งต้องปฏิบัติตาม มาตรา 29/4 และมาตรา 29/5 มีเหตุอันควรสงสัยว่าสินค้าหรือบริการนั้นอาจเป็นสินค้าหรือบริการที่เป็นอันตราย ผู้ประกอบการนั้นอาจแจ้งเตือนภัยแก่ผู้ผลิต ผู้ส่งหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักร ผู้ขาย หรือผู้ซื้อเพื่อขายต่อซึ่งสินค้า หรือผู้ให้บริการ รวมถึงผู้ประกอบการโฆษณา ผู้บริโภค และประชาชนทราบ เป็นการทั่วไป ในกรณีที่ปรากฏว่าสินค้าหรือบริการใดเป็นสินค้าหรือบริการที่เป็นอันตราย หรือสินค้าหรือบริการ ที่เป็นอันตรายนั้นมีผลทำให้บุคคลถึงแก่ความตาย รับอันตรายสาหัส หรือเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กาย หรือจิตใจของบุคคล หรือเป็นอันตรายต่อทรัพย์สินอื่น...

¹³มาตรา 11 นอกจากค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิดตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ศาลมีอำนาจกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ด้วย

(1) ค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจอันเป็นผลเนื่องมาจากความเสียหายต่อร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยของผู้เสียหาย...

เป็นฐานก่อนเท่านั้น หากเป็นความเสียหายต่อจิตใจอันมิได้มีผลเนื่องมาจากเงื่อนไขทางร่างกาย เป็นความเสียหายต่อจิตใจโดยแท้ กฎหมายมิได้บัญญัติให้ผู้เสียหายมีสิทธิเรียกร้องได้

จากการศึกษากฎหมายต่างประเทศทั้งในกลุ่มประเทศจารีตประเพณีและลายลักษณ์อักษร พบว่า นอกจากความเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจอันเป็นผลเนื่องมาจากความเสียหายต่อร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยของผู้เสียหายแล้ว ยังมีความเสียหายต่อจิตใจที่ไม่ได้มีฐานมาจากทางร่างกายที่รู้จักกันในนาม “Nervous shock” หรือ “Emotional distress or Psychiatric illness” เช่น การตกใจอย่างรุนแรงและเสียชีวิตที่รอดชีวิตอย่างหวุดหวิดก็มีการยอมรับให้มีการชดเชยค่าเสียหายลักษณะนี้ โดยในประเทศสหรัฐอเมริกานำมากำหนดไว้ใน Restatement of Torts และให้ศาลมีอำนาจในการกำหนดค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจประเภทนี้ให้ได้ในคดีต่าง ๆ เช่น คดีที่ผู้เสียหายตกใจกลัวอย่างรุนแรงจากการที่จำเลยจามขวานผ่านหน้าผู้เสียหายเฉียดไป แม้ไม่มีความเสียหายทางร่างกายเกิดขึ้น ศาลก็พิจารณาว่าเป็นการกระทำละเมิดที่สร้างความเสียหายต่อจิตใจโดยแท้แบบ “IIED” (Intentional Infliction of Emotional Distress) คือ เป็นการกระทำที่ร้ายแรงและอุกอาจที่สร้างความเสียหายต่อจิตใจผู้อื่นโดยแท้จริง โดยไม่ต้องอาศัยฐานความเสียหายอื่น ๆ¹⁴ และกรณีผู้เสียหายถูกลวนลาม ส่งผลให้เกิดความเครียดรุนแรงแบบ Intentional Infliction of Emotional Distress เป็นตัวอย่างที่รับรู้ว่า ความเสียหายต่อจิตใจที่แท้จริงโดยไม่ต้องอาศัยฐานทางร่างกายหรือรอให้เกิดอาการทางร่างกายก่อน สามารถเกิดขึ้นได้ และศาลรับรองคุ้มครองให้¹⁵ หรือคดีที่ผู้เสียหายพบว่า มีเศษถุงยางอนามัยอยู่ในขวด จึงไปตรวจเพราะกลัวติดเชื้อเอช ไอ วี และฟ้องเรียกค่าเสียหายต่อจิตใจ เป็นต้น คดีเหล่านี้เป็นกรณีที่ศาลยอมรับผู้เสียหายมีความทุกข์ทรมานทางจิตใจ แม้ไม่ได้มีความเสียหายทางร่างกายร่วมด้วย กล่าวคือเป็นความเสียหายต่อจิตใจที่เป็นเอกเทศ

นอกจากนี้แม้ประเทศที่ไม่นำหลักความรับผิดชอบเด็ดขาด (Strict liability) มาใช้อย่างเช่น ประเทศแคนาดาก็ยอมรับและคุ้มครองให้ เพียงแต่อาจจะมีการกำหนด

¹⁴ ดูคดี I de.S.vW de S.

¹⁵ ดูคดี Ford v. Revlon, Inc (1987)

เพดานสำหรับการกำหนดค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ เพื่อรักษาสสมดุลระหว่างผู้ผลิตกับผู้บริโภค ส่วนประเทศที่ใช้กฎหมายลายลักษณ์อักษร เช่น ประเทศฝรั่งเศส ก็ยอมรับความเสียหายต่อจิตใจประเภทที่ไม่ได้มีฐานมาจากความเสียหายทางร่างกายก่อนด้วยเช่นกัน โดยมีการคุ้มครองความเสียหายต่อจิตใจประเภทต่าง ๆ ทั้งความเสียหายต่อจิตใจประเภท ความเจ็บปวดและทุกข์ทรมาน ความสูญเสียความเพลิดเพลินหรือความสุขในชีวิต การขาดสมาคม รวมไปถึงค่าเสียหายต่อจิตใจจากการถูกลบหลู่ย่ำยศักดิ์ศรีและเกียรติยศ ความไม่สะดวกสบาย การสูญเสียความสุขในชีวิต เสียโฉม ความสูญเสียเชิงศีลธรรม สูญเสียสัมพันธภาพกับคู่ชีวิตด้วย เป็นต้น

ปัญหาความไม่ครอบคลุมของความเสียหายต่อจิตใจตามกฎหมายเกี่ยวกับวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค

ปัญหานี้เป็นปัญหาที่มีสภาพเดียวกันและสืบเนื่องมาจากปัญหาความไม่ครอบคลุมของความเสียหายต่อจิตใจตามกฎหมายสารบัญญัติ เนื่องจากในส่วนของกรณีพิจารณาตีความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้น มีกฎหมายกำหนดให้การพิจารณาตีต้องอาศัยกระบวนการพิจารณาตามกฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค คือ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 40¹⁶ อย่างไรก็ตาม ในการสงวนสิทธิที่จะแก้ไขคำพิพากษาหรือคำสั่งดังกล่าว นั้น ก็ยังจำกัดเฉพาะความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยเท่านั้น โดยไม่ครอบคลุมความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อชีวิตหรือเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นกับจิตใจโดยแท้ เช่น หากต่อมาผู้เสียหายเกิดเป็นโรคจิตหลอน หรือความเสียหายทางอารมณ์ (Emotional Distress) ที่ไม่ได้มีฐานที่มาจากความเสียหายทางร่างกาย ศาลย่อมไม่สามารถแก้ไขคำพิพากษาหรือคำสั่งใด ๆ ในค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจได้

¹⁶มาตรา 40 ในกรณีที่ความเสียหายเกิดขึ้นแก่ร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยและในเวลาพิพากษาคดีเป็นการพ้นวิสัยจะหยั่งรู้ได้แม้ว่าความเสียหายนั้นมีแท้จริงเพียงใด ศาลอาจกล่าวในคำพิพากษาหรือคำสั่งว่ายังสงวนไว้ซึ่งสิทธิที่จะแก้ไขคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นอีกภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด ทั้งนี้ ต้องไม่เกินสิบปีนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง แต่ก่อนการแก้ไขต้องให้อีกาสคู่ความอีกฝ่ายที่จะคัดค้าน

ปัญหาการพิสูจน์การมีอยู่ของความเสียหายต่อจิตใจ

โดยหลักการ เมื่อผู้เสียหายได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยและมีกฎหมายรับรองและคุ้มครองให้ การจะเรียกร้องค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ ผู้เสียหายจำเป็นจะต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็น ทั้งนี้เป็นการพิสูจน์ตามที่กฎหมายบัญญัติ คือ การพิสูจน์ถึงการได้รับความเสียหายจากการใช้สินค้านั้นและพิสูจน์ต่อว่าตนได้รับความเสียหายต่อจิตใจ ทั้งนี้ประเด็นการพิสูจน์ดังกล่าวจะต้องประกอบด้วย การจะต้องพิสูจน์ว่าความเสียหายต่อจิตใจดังกล่าวนั้นเกิดมาจากหรือมีเหตุมาจากการใช้สินค้าไม่ปลอดภัย¹⁷ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากความเสียหายต่อจิตใจเป็นความเสียหายที่มีลักษณะเฉพาะและแตกต่างจากความเสียหายทั่วไป และแม้เป็นความเสียหายต่อจิตใจที่เกิดขึ้นอันเป็นผลเนื่องมาจากความเสียหายที่มีฐานจากทางร่างกาย สุขภาพ และอนามัย ผู้เสียหายก็ยังคงต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่ามีเหตุและผลเชื่อมโยงว่าความเสียหายต่อจิตใจดังกล่าวเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการใช้สินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้น และหากเป็นกรณีความเสียหายต่อจิตใจที่เป็นความเสียหายต่อจิตใจโดยแท้ผู้เสียหายจะพิสูจน์อย่างไรให้เห็นว่า ตนได้รับความเสียหายต่อจิตใจแล้ว

จากการศึกษากฎหมายต่างประเทศทั้งในกลุ่มประเทศจารีตประเพณีและลายลักษณ์อักษรนั้น ในกรณีการพิสูจน์ความเสียหายต่อจิตใจ ศาลจะมีการพิสูจน์แยกออกมาโดยเฉพาะ ดังเช่น ในประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศฝรั่งเศส พบว่าในกรณีต้องการพิสูจน์ โดยพยานหลักฐานที่สำคัญที่สุดที่จะพิสูจน์ความเสียหายต่อจิตใจ คือ หลักฐานทางการแพทย์ ทั้งนี้การใช้หลักฐานทางการแพทย์นั้นจะช่วยนำมาใช้ประกอบการพิจารณาได้ เช่น กรณีที่โจทก์ได้รับบาดเจ็บและกระทบกระเทือนอย่างรุนแรงที่ศีรษะ หรือผู้ป่วยเป็นโรคลมชัก (Epilepsy) อาจจะทำให้กระทบต่อประสาทจอตาที่ส่งผลต่อการมองเห็น เหมือนกับกรณีที่มีการบริโภคสารบางชนิด ที่มีส่วนผสมของสเตอรอยด์ต่อเนื่องซึ่งส่งผลให้เกิดภาวะข้อเสื่อม (Osteoarthritis) ซึ่งต่อไปแน่นอนอาจส่งผลให้เกิดความเจ็บปวดและทุกข์ทรมาน หรือกรณีที่โจทก์อ้างว่าได้รับความทุกข์ทรมานจากโรคระบบประสาทอ่อนแรง (neurasthenia : a state of nervous exhaustion)

¹⁷มาตรา 6 ผู้เสียหายหรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีแทนตามมาตรา 10 ต้องพิสูจน์ว่าผู้เสียหายได้รับความเสียหายจากสินค้าของผู้ประกอบการและการใช้หรือการเก็บรักษาสินค้านั้นเป็นไปตามปกติธรรมดา แต่ไม่ต้องพิสูจน์ว่าความเสียหายเกิดจากการกระทำของผู้ประกอบการผู้ใด

อันเป็นผลมาจากการได้รับอุบัติเหตุทางรถไฟ โดยจากการตรวจของแพทย์ที่รายงานผลการทดสอบโดยการนำเข็มทิ่มศีรษะ ปรากฏว่า ผู้ป่วยไม่มีความรู้สึก แพทย์จึงยืนยันว่า โจรทักผู้ป่วยได้รับผลกระทบจริง แสดงให้เห็นว่า ในการพิสูจน์ความเสียหายต่อจิตใจนั้น ต้องอาศัยแพทย์ผู้เชี่ยวชาญซึ่งอาจเป็นจิตแพทย์หรือนักจิตวิทยาเฉพาะด้านที่ขึ้นทะเบียน ดังนั้น ในการพิสูจน์นั้น ศาลระบุในหลายคดีว่าจะต้องมีการนำเสนอข้อมูลที่ประกอบด้วยการรายงานทางการแพทย์ (Medical records) ที่มีข้อมูลและข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการบาดเจ็บที่ได้รับ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่ออาการบาดเจ็บทางจิตอื่น (emotional distress) ภาพถ่ายการบาดเจ็บ (Photographs of injuries) จะบ่งบอกถึงความรุนแรงของอาการทางร่างกายและกระทบไปถึงอาการบาดเจ็บทางจิต รวมทั้งบันทึกพยาบาลบอกเล่า เป็นต้น

นอกจากนี้ในการระบุว่าผู้เสียหายได้รับความเสียหายต่อจิตใจ นอกจากให้มีการนำเอาพยานหลักฐานทางการแพทย์มาแสดงแล้ว อาจให้มีการนำพยานหลักฐานอื่น ๆ ที่แสดงถึงการมีอยู่ของความเสียหายต่อจิตใจ โดยอาจเป็นพยานหลักฐานที่ยืนยันจากคนใกล้ชิด เช่น เพื่อน ๆ หรือญาติ หรือการพิสูจน์ถึงความแตกต่างระหว่างก่อนเกิดเหตุกับหลังเกิดเหตุ ทั้งนี้ หลักการ คือ ต้องการนำเสนอข้อเท็จจริงที่แสดงถึงการมีอยู่จริงที่ต้องให้ผู้เชี่ยวชาญให้การรับรองยืนยัน การพิสูจน์ความเสียหายต่อจิตใจดังกล่าวแทบทุกประเทศจะเป็นไปในแนวทางเดียวกัน คือ ข้อเท็จจริงเฉพาะจะต้องมาจากการตรวจพิสูจน์และยืนยัน

นอกจากนี้ในประเทศฝรั่งเศส ยังมีการตรวจพิสูจน์ โดยแพทย์เฉพาะทางอีกด้วย แต่กฎหมายไม่ได้บรรจุไว้ และยึดความเห็นของแพทย์หรือจิตแพทย์ที่เป็นทีม เช่น ประเทศฝรั่งเศส เสนอให้ทีมแพทย์ (ประกอบด้วยแพทย์ บุคลากรด้านการแพทย์ นักจิตวิทยาคลินิก ฯลฯ) เข้ามาพิจารณา โดยส่วนใหญ่จะเป็นแพทย์ที่รักษาทางร่างกาย ได้ตั้งทีมขึ้นมาเนื่องจากแพทย์ที่รักษาอาการทางร่างกายจะทราบผลจากการรักษาทางร่างกาย ระยะเวลาเจ็บป่วย พันตัว ส่วนจิตแพทย์จะประเมินการบาดเจ็บทางจิต เป็นสิ่งที่ทางจิตเวชสามารถบำบัดได้ เนื่องจากเงื่อนไขการบาดเจ็บทางร่างกายของบุคคลแต่ละคนไม่เท่าเทียมกัน นอกจากนี้วิธีการแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญทางด้านการแพทย์แล้ว ประเทศฝรั่งเศสยังมีการขึ้นทะเบียน “นักกฎหมายผู้เชี่ยวชาญทางด้านการได้รับบาดเจ็บ” ด้วย โดยกระทรวงยุติธรรมจะทำหน้าที่รับขึ้นทะเบียนบัญชีเป็นผู้เชี่ยวชาญ

(List of specialisations”) จากคำแนะนำของ Conseil/ national des barreaux เพื่อให้ทำหน้าที่ร่วมในการพิจารณาในการกำหนดค่าเสียหายด้วย แพทย์จะใช้ตารางทั้งสำหรับความเสียหายที่เป็นไปได้ (barèmes d’in) และความเสียหายที่ไม่อาจประเมินได้ (échelles de préjudices moraux) ให้ข้อบ่งชี้เกี่ยวกับข้อเท็จจริงสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ การใช้การพิจารณาจากรายงาน “ผู้เชี่ยวชาญทางการแพทย์” (report from a medical experts) โดยเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านการแพทย์ที่ศาลตั้งขึ้นก่อน ทั้งนี้แพทย์ผู้เชี่ยวชาญเหล่านั้นจะต้องเป็นผู้ที่ขึ้นทะเบียนเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านคดีเกี่ยวกับการฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายจากการบาดเจ็บที่มี “re’ paration juridique du dommage corporel” สิ่งที่จะนำมาพิสูจน์ นอกจากฟังความคิดเห็นพยานผู้เชี่ยวชาญ (the expert opinion) แล้ว คู่ความในแต่ละฝ่ายก็มีสิทธินำพยานเข้าสืบให้ศาลพิจารณา รวมทั้งการตั้งผู้แทนที่เรียกกันว่า “Bailiffs” เพื่อพิสูจน์ให้เห็นถึงสถานการณ์ที่ปรากฏอยู่

ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ

ปัจจุบันการกำหนดค่าเสียหายของประเทศไทย เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติของกฎหมายลักษณะละเมิด ตามมาตรา 438 ให้ศาลกำหนดค่าเสียหายจากพฤติการณ์และความร้ายแรงของละเมิด จึงเห็นได้ว่าการกำหนดค่าเสียหายดังกล่าวเป็นการกำหนดค่าเสียหายที่มีฐานมาจากการกระทำมากกว่าพิจารณาถึงด้านความเสียหายที่เกิดขึ้น และเมื่อพิจารณาจากคำพิพากษาของศาลฎีกาก็พบว่าในการกำหนดค่าเสียหายของศาลนั้นขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงเป็นรายกรณี ซึ่งการกำหนดค่าเสียหายในลักษณะนี้อาจจะสอดคล้องหรือเหมาะสมสำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อชีวิต ร่างกายหรือทรัพย์สินอย่างไรก็ตาม ในการกำหนดค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจของศาลไทย ศาลก็จะวางแนวทางไปในลักษณะเดียวกันดังกล่าว กล่าวคือ พิจารณาจากรูปการณ์แห่งคดีที่โจทก์นำสืบ และศาลย่อมกำหนดค่าเสียหายแก่โจทก์ให้เหมาะสมกับพฤติการณ์และความร้ายแรงได้ หรือแม้กรณีที่โจทก์ยังพิสูจน์นำสืบไม่ได้ ศาลย่อมวินิจฉัยให้ตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 438 วรรคแรก เป็นต้น ในการกำหนดค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ ตาม มาตรา 11(1) ตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 จะมีการให้ความคุ้มครองความเสียหายประเภทความเสียหายต่อจิตใจอย่างชัดเจน และให้มีการเรียกร้องได้แต่ก็ยังเป็นดุลพินิจของศาลที่จะพิจารณา

กำหนดให้เช่นกัน อย่างไรก็ตาม ความเสียหายต่อจิตใจนั้นเป็นความเสียหายที่ส่งผลกระทบต่อจิตใจซึ่งมีความละเอียดอ่อนมากกว่าความเสียหายทั่วไป ในการพิจารณา กำหนดค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจจึงควรมีลักษณะในการกำหนด ค่าเสียหายที่มีความ “ละเอียดอ่อน” ยิ่งกว่า และควรมีหลักเกณฑ์ในการวินิจฉัย การกำหนดค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจของไทยในปัจจุบันจึงยังส่งผลให้ เกิดความลักลั่น ไม่มีความเป็นระบบเนื่องจากการใช้ดุลพินิจในแต่ละคดีโดยเฉพาะ อีกทั้งในกรณีที่เกิดความเสียหายต่อจิตใจขึ้น ยังมีข้อเท็จจริงอื่นที่ควรต้องนำมาพิจารณา ประกอบในการกำหนดนอกเหนือไปจากการกระทำของผู้ที่ก่อให้เกิดความเสียหาย พฤติกรรม และความร้ายแรงของการกระทำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อเท็จจริงที่เป็นปัจจัย ในส่วนของผู้เสียหาย

ในต่างประเทศ การที่ศาลจะกำหนดค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ มีหลักเกณฑ์ที่ศาลนำมาพิจารณาประกอบในการกำหนดค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ โดยพิจารณาจากปัจจัยเฉพาะในส่วนของผู้เสียหายด้วย เช่น ศาลนำเอา ปัจจัยส่วนบุคคล (เช่น เพศ อายุ) ลักษณะของการบาดเจ็บ (ความรุนแรงบาดแผล ระยะ เวลาที่รักษาตัว) รวมไปถึงความทุกข์ทรมานและความด้อยค่าลง (การทุกข์ทรมานทาง อารมณ์ ความสูญเสียหรือการด้อยค่าของชีวิต การด้อยค่าในครอบครัว) ความสัมพันธ์ กับคนในครอบครัว (ความสัมพันธ์ในการสมรสและสังคม รวมทั้งความสามารถทาง ร่างกายและจิตใจ การสูญเสียวิถีชีวิต เป็นต้น) มาประกอบการพิจารณา ดังเช่นในคดี *Stapley v. Hejslet*, (2006)¹⁸ โดยเงื่อนไขเหล่านี้ได้ถูกนำมาเป็นหลักเกณฑ์ในการ กำหนดค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจซึ่งมีการระบุไว้ใน JSB Guidelines ด้วย บางประเทศเช่น ประเทศแคนาดา ศาลนำเอาหลักการการวิเคราะห์ความเสี่ยง (the risk-utility analysis) มาใช้ เพื่อประเมินมาตรฐานการดูแล (the standard of care) การวิเคราะห์ความเสี่ยงที่คาดการณ์ได้กับบรรทัดฐานของผลิตภัณฑ์โดยอาศัย ข้อมูลที่มีให้ของผู้ผลิตในเวลาของการกระจายสินค้า ว่ามีความบกพร่องหรือไม่

¹⁸ศาลนำเอาปัจจัยส่วนบุคคลของผู้เสียหาย ได้แก่ เพศ อายุ ลักษณะของการบาดเจ็บ ความรุนแรงบาดแผล ระยะเวลาที่รักษาตัว การทุกข์ทรมานทางอารมณ์ มาประกอบกำหนด ค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ

รวมทั้งอาจมีการนำเอาหลักการชั่งน้ำหนักความเสี่ยงกับอรรถประโยชน์มาใช้ในการพิจารณาเช่นกัน¹⁹ นอกจากนี้ประเทศแคนาดาและประเทศสหรัฐอเมริกาบางมลรัฐได้มีการกำหนดค่าเสียหายโดยมีการกำหนดเพดาน (Cap) คือ กำหนดจำนวนสูงสุดของค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ²⁰ เพื่อไม่ให้เกิดการเรียกร้องเงินจำนวนมากขึ้นและอาจจะมากเกินไป เพื่อสร้างความเป็นธรรมในการจ่ายค่าชดเชย ส่วนในการกำหนดค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจในประเทศฝรั่งเศสนั้นจะให้ผู้เชี่ยวชาญทางการแพทย์ (Medical expertise) เป็นผู้กำหนด โดยมีอัตราสากลตั้งแต่ 1 ถึง 7 และในการกำหนดค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจในกรณีของความเจ็บปวดจะมีการกำหนดเป็นสากล แตกต่างกันตามระดับความเจ็บปวดเป็นตั้งแต่ระดับเบามาก เบา กลาง รุนแรง จนถึงรุนแรงมาก แพทย์ผู้เชี่ยวชาญจะเป็นผู้พิจารณาและกำหนดโดยอาจคำนึงถึงจำนวนการผ่าตัดที่ต้องดำเนินการ จำนวนครั้งของการรักษาและลักษณะของการฟื้นฟูสมรรถภาพที่จำเป็นสำหรับผู้เสียหายจนกว่าจะฟื้นตัวเป็นปกติ รวมทั้งปัจจัยที่ใช้ในการประเมินที่เรียกว่า Pretium Doloris ได้แก่ ความบังเอิญ ระยะเวลาการรักษา ความเครียด ความรุนแรงของบาดแผลหรือการบาดเจ็บ และความรุนแรงหรือความโหดร้ายที่เกิดขึ้นจริง ระดับของการสร้างความเสียหายที่เกิด จำนวนผู้บาดเจ็บ บริบทของเหตุที่เกิดและสถานการณ์ และผลที่เกิดตามมาทันที จำนวนการผ่าตัด และระยะเวลาในการรักษาตัวในโรงพยาบาล จำนวนการรักษาซ้ำ เป็นต้น

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่า ในกรณีที่ศาลจะกำหนดค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจศาลจะพิจารณาข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งข้อเท็จจริงในด้านของผู้เสียหาย และระดับความรุนแรงของความเสียหายต่อจิตใจ และในบางกรณีศาลอาจกำหนดวิธีการอื่น ๆ ควบคู่ไปด้วยพร้อม ๆ กันด้วย กล่าวคือมีรูปแบบในการกำหนดค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจใน 2 ลักษณะ คือ การกำหนดค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจที่เป็นเงินตรา (Financial Compensatory) โดยกำหนดอัตรา

¹⁹เช่น ในคดี Andersen v. St. Jude Medical Inc.,(2012) หรือคดี Aurora v. Whirlpool Canada (2013)

²⁰ดังเช่นในคดี Andrews v. Grand & Toy Alberta Ltd. คดี Arnold v. Teno, [1978] ที่รู้จักกันในนาม Trilogy

การจ่ายเงินค่าเสียหายเป็นเงินโดยมีสัดส่วนให้สัมพันธ์กับความเสียหายทางร่างกาย ซึ่งมีการพยายามใช้หลักคณิตศาสตร์ กฎเกณฑ์ มาตรฐาน เงื่อนไข หลักเกณฑ์ เช่น Scale, Matrix, Schedule, การเหมาจ่าย (Lump sum) การจ่ายเป็นเบี้ยเลี้ยง (per diem method) การพยากรณ์อนาคต (Scenario) ฯลฯ มาพิจารณาในการจ่ายเงิน เป็นต้น และมีการกำหนดค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจโดยการเยียวยาโดยวิธีอื่น เป็นแนวทางในการกำหนดเพื่อดำเนินการชดเชยในลักษณะการแก้ไขฟื้นฟูทางจิตใจไปพร้อม ๆ กับการรักษาทางร่างกาย เช่น การตั้งทีมรักษา การตั้งคณะกรรมการเฉพาะพิจารณา การจัดแผนดำเนินการแก้ไขฟื้นฟู เป็นต้น โดยศาลในต่างประเทศไม่ได้กำหนดอยู่เฉพาะเพียงแค่พฤติกรรม หรือความร้ายแรงแห่งละเมิด หากแต่ศาลได้มุ่งไปที่ 1) ปัจจัยเฉพาะของผู้ที่ได้รับความเสียหาย ไม่ว่าจะเป็น เพศ อายุ ฯลฯ 2) ความทุกข์ทรมานที่จำเป็นต้องได้รับการเยียวยา 3) ความละเอียดอ่อนอื่น ๆ เช่น ความรุนแรงมาประกอบด้วย

ข้อเสนอแนะ

เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว จึงควรมีการปรับปรุงบทบัญญัติทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ปัญหาความไม่ครอบคลุมของความเสียหายต่อจิตใจตามกฎหมายความรับผิดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของไทย มีข้อเสนอแนะ

หลักการ คือ เมื่อพิจารณาจากเจตนารมณ์และการบัญญัติรับรองและกำหนดนิยามของคำว่าความเสียหายต่อจิตใจไว้ทั้งความเสียหายต่อจิตใจที่มีฐานและมีได้มีฐานมาจากทางร่างกายด้วยแล้ว จึงไม่ควรจำกัดให้มีการเรียกร้องค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจเฉพาะที่มีฐานความเสียหายจากทางร่างกาย สุขภาพ อนามัยเท่านั้น แต่ควรมีการคุ้มครองให้เรียกร้องค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจโดยแท้ด้วย

การปรับปรุงแก้ไข การบัญญัติให้สิทธิผู้เสียหายจากการใช้สินค้าที่ไม่ปลอดภัยที่ได้รับการเสียหายต่อจิตใจที่ไม่ได้มีฐานมาจากทางร่างกาย สุขภาพ อนามัย ทั้งนี้โดย

1) การตัดถ้อยคำว่า “อันเป็นผลเนื่องมาจากความเสียหายต่อร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยของผู้เสียหาย” ที่ปรากฏในมาตรา 11(1) วรรคสองออก ข้อความในบทบัญญัติเหลือเพียง “มาตรา 11 นอกจากค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิดตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ศาลมีอำนาจกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อ ความเสียหายตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ด้วย

(1) ค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ และ.....

2) การเพิ่มเติมรับรองสิทธิ ในมาตรา 11(1) วรรคสองด้วย เนื่องจากกฎหมาย ให้สิทธิผู้ที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าไม่ปลอดภัยสามารถเรียกค่าเสียหายได้เฉพาะ ค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจอันเป็นผลเนื่องมาจากความเสียหายต่อร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยของผู้เสียหาย ดังนั้น เพื่อให้การคุ้มครองความเสียหายต่อจิตใจที่เกิดจากสินค้าไม่ปลอดภัยในค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจอันมิได้มีผลเนื่อง มาจากความเสียหายต่อร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยของผู้เสียหายด้วย จึงควรกำหนด เพิ่มเติมในมาตรา 11 อนุ (1) วรรคสองเพื่อเป็นการรับรองและคุ้มครอง ว่า

“มาตรา 11 นอกจากค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิดตามที่กำหนดไว้ในประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ศาลมีอำนาจกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายตาม หลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ด้วย

(1) ค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจอันเป็นผลเนื่องมาจากความเสียหายต่อร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยของผู้เสียหาย และ.....

“ผู้เสียหายมีสิทธิได้รับค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจอันมิได้เป็น ผลเนื่องมาจากความเสียหายต่อร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยของผู้เสียหายได้ หาก สามารถพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่า ตนเองได้รับความเสียหายเช่นว่านั้น แต่ศาลอาจกำหนด ค่าเสียหายให้ได้ไม่เกินกว่า 2 เท่าจากค่าเสียหายทางละเมิด”

หรือบัญญัติคุ้มครองผู้เสียหายจากการใช้สินค้าที่ไม่ปลอดภัยที่ได้รับความเสียหายต่อจิตใจที่ไม่ได้มีฐานมาจากทางร่างกาย สุขภาพ อนามัย โดยไม่มีการกำหนดเพดาน ค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจที่มีได้เป็นผลเนื่องมาจากความเสียหายทาง ร่างกาย สุขภาพ อนามัย ทั้งนี้โดยการเพิ่มเติมในมาตรา 11(1) วรรคสอง ว่า “ในกรณี ที่ผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากการใช้สินค้าไม่ปลอดภัย มีสิทธิที่จะเรียกร้อง ค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจที่มีได้เป็นผลมาจากเงื่อนไขทางร่างกาย

ให้ศาลมีอำนาจกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อเป็นค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจดังกล่าวได้”

ปัญหาความไม่ครอบคลุมของความเสียหายต่อจิตใจตามกฎหมายเกี่ยวกับวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค มีข้อเสนอแนะ

หลักการ คือ เพื่อให้ครอบคลุมครบถ้วนทั้งระบบ จึงเห็นควรเสนอแนะให้มีการแก้ไขบทบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวกับการสงวนสิทธิในการแก้ไขคำพิพากษาโดยในกรณีที่มีความเสียหายเกิดขึ้นต่อจิตใจ และในเวลาที่พักพิวกษาคดีเป็นการพ้นวิสัยที่จะหยั่งรู้ได้แม้ว่าความเสียหายต่อจิตใจนั้นมีแท้จริงเพียงใด ศาลอาจกล่าวในคำพิพากษาหรือคำสั่งว่ายังสงวนไว้ซึ่งสิทธิที่จะแก้ไขคำพิพากษา

การปรับปรุงแก้ไข บัญญัติให้สิทธิศาลในการสงวนสิทธิที่จะแก้ไขคำพิพากษาหรือคำสั่งให้ครอบคลุมความเสียหายต่อจิตใจที่ไม่ได้มีฐานมาจากทางร่างกาย สุขภาพอนามัย ด้วย จึงควรแก้ไขเพิ่มเติม คำว่า “หรือต่อจิตใจ” ในพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 40 ว่า

มาตรา 40 ในกรณีที่ความเสียหายเกิดขึ้นแก่ร่างกาย หรือต่อจิตใจ สุขภาพ หรืออนามัยและในเวลาที่พักพิวกษาคดีเป็นการพ้นวิสัยจะหยั่งรู้ได้แน่ชัดว่า ความเสียหายนั้นมีแท้จริงเพียงใด ศาลอาจกล่าวในคำพิพากษาหรือคำสั่งว่ายังสงวนไว้ซึ่งสิทธิที่จะแก้ไขคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นอีกภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด ทั้งนี้ ต้องไม่เกินสิบปี นับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง แต่ก่อนการแก้ไขต้องให้ออกาสคู่ความอีกฝ่ายที่จะคัดค้าน

ทั้งนี้เพื่อให้ความเสียหายต่อจิตใจได้รับการคุ้มครองในการที่ศาลจะสงวนสิทธิในการแก้ไขคำพิพากษาในอนาคตด้วย และสอดคล้องกับการคุ้มครองความเสียหายต่อจิตใจตามกฎหมายความรับผิดชอบในสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

3. ปัญหาการพิสูจน์การมีอยู่ของความเสียหายต่อจิตใจ มีข้อเสนอแนะในหลักการ คือ ให้มีบทบัญญัติเพิ่มเติมกำหนดว่าจะนำสิ่งใดมาพิสูจน์ความเสียหายต่อจิตใจ และพิสูจน์อย่างไร โดยอาจให้ผู้เสียหายต้องแสดงให้เห็นว่ามีความเสียหายต่อจิตใจเกิดขึ้น โดยให้มีการตรวจรับรองโดยจิตแพทย์ที่ได้รับรองหรือขึ้นทะเบียนจากองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น แพทยสภา เพื่อให้ระบุถึงความมีอยู่จริงของความเสียหายต่อจิตใจ รวมทั้งระบุระดับความเสียหายต่อจิตใจ เพื่อส่งผลให้ศาลสามารถนำ

ไปพิจารณาในการกำหนดค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจต่อไป โดยมีแนวทางในการพิสูจน์ความเสียหายต่อจิตใจที่ชัดเจนและมีมาตรฐาน

การปรับปรุงแก้ไข แกไขบทบัญญัติทางกฎหมายเพิ่มเติม ให้ภาระพิสูจน์ความเสียหายต่อจิตใจจากความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยแก่ผู้เสียหาย เนื่องจากการกล่าวอ้างว่า ได้รับความเสียหายต่อจิตใจที่ไม่ได้มีฐานจากทางร่างกาย ผู้เสียหายจะต้องมีภาระการพิสูจน์ในส่วนนี้ และยังสอดคล้องกับหลักการชดเชยในทางละเมิด ที่ควรให้ผู้เสียหายได้กลับคืนสู่สถานะเดิมด้วยจึงควรมีการบัญญัติเพิ่มเติมในมาตรา 6 วรรคสองว่า

“มาตรา 6 เพื่อให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบ.....

“ในกรณีที่ผู้เสียหายมีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ ผู้เสียหายหรือผู้มีสิทธิฟ้องคดีแทนดังกล่าวก็ต้องพิสูจน์ว่าผู้เสียหายได้รับความเสียหายเช่นนั้นด้วย โดยมีการตรวจรับรองโดยจิตแพทย์ที่ได้รับรองหรือขึ้นทะเบียนจากองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น แพทยสภา เพื่อให้ระบุถึงความมีอยู่จริงของความเสียหายต่อจิตใจ รวมทั้งระบุระดับความเสียหายต่อจิตใจ มาแสดงต่อศาล”

ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ มีข้อเสนอแนะ

หลักการ ในการกำหนดค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจจึงควรมีหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ศาลจะนำมาพิจารณาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดค่าเสียหายประเภทนี้ นอกจากนี้ อาจมีการกำหนดเพดานในการจ่ายค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ หรืออาจมีแนวทางในการกำหนดค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจในรูปแบบอื่นประกอบหรือควบคู่กันไปเพื่อให้มีความเหมาะสมและเป็นธรรม และให้ผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายต่อจิตใจได้มีเยียวยาและฟื้นฟูสภาพจิตใจให้ได้กลับคืนสู่สถานะเดิมมากที่สุด

การปรับปรุงแก้ไข กำหนดเพิ่มเติมในมาตรา 11 (1) วรรคสามเพื่อเป็นการกำหนดเงื่อนไขรองรับและอาจจำกัดเงื่อนไขให้เกี่ยวข้องที่ตรงและตึงให้แคลงโดยการกำหนดเป็นเงื่อนไขให้ศาลนำเอาไปช่วยประกอบการพิจารณาดังเช่นในต่างประเทศโดยเพิ่มเติมว่า

มาตรา 11 นอกจากค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิดตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ศาลมีอำนาจกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ด้วย

วรรคสาม ในการกำหนดค่าเสียหายสำหรับความเสียหายต่อจิตใจ ให้ศาลพิจารณาถึงความรุนแรงของความเสียหายต่อบาดแผล ความเสียหายต่ออวัยวะสำคัญของร่างกายและระยะเวลาการรักษาตัว ทางทำมาหาได้ เพศ อายุหรือช่วงเวลาของชีวิตหรือการใช้ชีวิตที่เหลืออยู่ ความยืนยาวในชีวิต งานอดิเรกหรือสิ่งอำนวยความสะดวกก่อนการบาดเจ็บ ความทุกข์พลภาพที่มีอยู่ก่อน เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- นนทวัชร นวตระกูลพิสุทธิ์. (2562). *กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค*. พิมพ์เพิ่มเติมครั้งที่ 1 : กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ธานิศ เกศวพิทักษ์ (2561). *กฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551*. กรุงเทพมหานคร : บริษัทยูเนียนอุลตร้าไวโอเล็ต จำกัด
- มานิตย์ จุมปา. (2554). *คำอธิบายกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าไม่ปลอดภัย*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- มานิตย์ วงศ์เสรี และคณะ. (2558). *รายงานการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง ความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้า (product Liability)* กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท.
- ศักดิ์ดา ธนิกุล. (2553). *คำอธิบายและคำพิพากษาเปรียบเทียบกฎหมายความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย* กรุงเทพมหานคร : บริษัทสำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด
- อนันต์ จันทโรภากร. (2562). *กฎหมายว่าด้วยความรับผิดเพื่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ขาดความปลอดภัย* พิมพ์เพิ่มเติมครั้งที่ 1 : กรุงเทพมหานคร : โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

- จักรินทร์ โกเมศ รินทร์โกเมศ. (2552). “ค่าเสียหายสำหรับความเสียหายทางจิตใจ ตามกฎหมายลักษณะละเมิด” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, หน้า 40.
- ภาควิชา ปองชัยภูมิ. (2552). ปัญหาการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิด ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายเอกชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ประยูร กันไพเราะ. (2554). ความรับผิดทางละเมิดในความเสียหายทางจิตใจที่เกิด กับผู้ได้รับความเสียหายลำดับสอง. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- สุทธินันท์ บุญณณ. (2556). ปัญหาการพิจารณาพิสูจน์ตามพระราชบัญญัติความรับผิด ต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 วิทยานิพนธ์ นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สาขากฎหมายเอกชน
- พ.ร.บ. ความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551

201

ภาษาต่างประเทศ

- David G.Owen. (2008ป. *Product Liability Law*. Second edition. MN. Thomson/West.
- David A Fishcher and Willaim Power Jr. (1988). *Product Liability : Case and Materials* St. Paul, Minn.West Publishing Co.
- Denniss Campbel. (editor). (1996). *International Personal Injury Compensation* Sweet & Maxwell London.
- Isara Lovanich. (2011). *Personal injury and damages for non-pecuniary loss in the law of torts and the product liability law* Faculty of Law Thesis Thammasart University.
- Vanessa Wilcox. (2016). *A Company’Right to Damages for Non-Pecuniary Loss*. Cambridge University Press
- W.V. Horton Roger (ed) (2001). *Damages for Non-Pecuniary Loss in a Comparative Perspectives*. New York Springer Wien.

Journals

C.S. Wheatley, Jr., Annotation. "Future Pain and Suffering as Element of Damages for Physical Injury," 81 A.L.R. 423, (1932).

Harry Zavos. *Monetary Damages for Nonmonetary Losses : An Integrated Answer to the Problem of the Meaning, Function, and Calculation of Noneconomic Damages* 43 Loy. L.A. L. Rev. 193 (2009) <https://digitalcommons.lmu.edu/llr/vol43/iss1/3>.

Michel Cannarsa. "Compensation for Personal Injury in France : apply to American context," Retrieved on 12 May 2020 from <http://www.jus.unitn.it/cardoza/review/>

The Law Commissions Working Paper No.41, *Personal Injury Litigation Assessment of Damages*, (18 October 1971).

Phillip L. Merkel. "Pain and Suffering damages at Mid-twentieth Century : A Retrospective View of The Problem and The Legal Academy's First Responses", Cap. U. L. Rev, 34, p. 545, (2006).

Ronald W. Eades. "Jury Instructions on Damage's in Tort action" *Tort & Insurance Law Journal*, Vol. 36, No. 1 P. 19, (FALL 2000).